

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ВОЄННІЙ СФЕРІ

ЛУЦЕНКО Юрій Васильович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Академії муніципального управління,

СПІРІН Андрій Ігорович - юридичний факультет Академії муніципального управління

МОЗГОВИЙ Володимир Вікторович - юридичний факультет Академії муніципального управління

В статті розглядаються питання, що стосуються корупційних правопорушень в військовій сфері. Проведено юридичний аналіз окремих нормативно-правових актів, які регулюють антикорупційну політику в державі. По результатам дослідження звертається увага на позитивні зміни національного законодавства в частині посилення кримінальної відповідальності щодо протидії корупції в військовій сфері.

Ключові слова: корупція, державні закупівлі, військові формування, "гібридна війна", антикорупційна політика.

Постановка проблеми

На сьогодні корупція та організована злочинність в Україні стоять на першому місці серед основних загроз національній безпеці. Так, масштаби корупції та кількість виявлених корупційних правопорушень постійно зростають. Сучасна динаміка організованої злочинності зумовлюється передусім втягненням нашої держави у "гібридну війну" за участю незаконних збройних формувань, використання останніх для здійснення контрабандних акцій, розбійних нападів, викрадень людей, розширенням ареалу наркобізнесу тощо.

Незважаючи на констатацію критичного рівня вказаних загроз для національної безпеки України, ефективність протидії організованій і корупційній злочинності лишається стабільно низькою, хоча детермінанти злочинності є загальновідомими, а

усталена стратегія "боротьби зі злочинністю" передбачає залучення значної кількості сил та засобів у боротьбі з цими суспільно небезпечними діяннями сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням питань протидії корупції у різні часи займалися такі науковці, як: П. П. Андрушко, О. Ф. Бантишев, Б. В. Волженкін, О. М. Грудзур, О. О. Дудоров, Б. В. Здравомислов, О. М. Костенко, С. А. Кузьмін, О. М. Литвак, Р. Л. Максимович, В. О. Навроцький, А. А. Стрижевська, В. І. Тютюгін, О. В. Ус, П. Л. Фріс та інші.

Не дивлячись на те, що наукові розробки зазначених вчених мають велику наукову і практичну цінність, питання протидії корупції у військовій сфері в умовах "гібридної війни" не представлено.

Метою статті є проведення юридичного аналізу окремих нормативно-правових актів, які регулюють антикорупційну політику в Україні, а також висвітлення проблем, які існують при боротьбі з корупцією у військовій сфері.

Основні результати дослідження

Корупція в Україні набула ознак системного характеру, яка поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення пи-

тань, досягнення певних цілей. Враховуючи викладене, 21 жовтня 2011 року була прийнята Національна антикорупційна стратегія на 2011-2015 роки [1], яка так і не стала ефективним інструментом антикорупційної політики держави.

Однією з основних причин неналежного виконання Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки як основного програмного документа в антикорупційній сфері стала відсутність всупереч міжнародному досвіду чітких індикаторів стану та ефективності її виконання.

У зазначеній Стратегії відсутній також механізм моніторингу та оцінки її виконання – не передбачено, яким чином мала виконуватися відповідна робота Національним антикорупційним комітетом та в який спосіб повинна залучатися до цих процесів громадськість [4].

Беручи до уваги зазначене, слід відмітити, що сьогодні в Україні відсутня ефективна стратегія протидії корупції, яка б враховувала гостроту проблеми та актуальність ситуації.

Міжнародна практика боротьби зі злочинністю свідчить про розширення співробітництва між державами у розв'язанні цих актуальних проблем сьогодення і відображає своє втілення у підготовці та укладанні низки міжнародних угод і конвенцій з питань боротьби з міжнародними злочинами, у тому числі корупційних зловживань у воєнній сфері.

З метою протидії корупції 4 жовтня 2014 року прийнято Закон України “Про запобігання корупції” [5], яким визначено правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Статтею 3 зазначеного Закону визначено широке коло суб'єктів, на яких поширюється дія даного нормативно-правового акту. Такими суб'єктами є особи, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати

місцевих рад, сільських, селищних, міських голів; державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування; військові посадові особи Збройних Сил України та інших утворені відповідно до законів військові формування, крім військовослужбовців строкової військової служби та ін.

Зараз в умовах проведення “гібридної війни” на сході України однією з найгостріших проблем є корупція та розкрадання саме у воєнній сфері. Як показує слідча практика, переважна більшість корупційних правопорушень вчиняється командирами підрозділів, начальниками служб забезпечення, матеріально-відповідальними особами Збройних Сил України та іншими військовими формуваннями, які створені відповідно до чинного законодавства України. Зазвичай до найбільш популярних способів незаконного збагачення за рахунок держави відносять корупційні схеми у сфері державних закупівель.

Надзвичайно гострою залишається проблема корупції під час державних закупівель. Так, за інформацією Служби безпеки України, втрати від корупційних оборудок під час проведення процедур державних закупівель становили 10-15 % (35-52,5 млрд. грн.) видаткової частини державного бюджету щороку. За даними офіційної статистики у 2014 році, загальна сума коштів за укладеними договорами у звітному періоді для закупівлі товарів, робіт і послуг становила майже 186 млрд. грн. Значна частина закупівель здійснюється поза межами державного контролю за неконкурентною процедурою (в одного постачальника). Так, у 2014 році за цією процедурою проведено майже 50 % усіх закупівель.

До погіршення ситуації призвело прийняття Закону України від 4 липня 2012 року “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань державних закупівель”, яким фактично встановлено “корупційні правила гри” на ринку закупівель державних підприємств (розмір цього ринку становив майже 307 млрд. грн. щороку).

Також слід зазначити, що до кримінально караних корупційних правопорушень відносять розкрадання військового май-

на, перевищення службових повноважень, службове підроблення, одержання неправомірної вигоди тощо.

За результатами роботи по лінії боротьби з корупцією у військових формуваннях спецпідрозділами по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України у 2014 році складено 3 адміністративні протоколи про корупційні правопорушення у військових формуваннях, у 40 кримінальних провадженнях, розпочатих за матеріалами Служби безпеки України, особам повідомлено про підозру у скоєнні злочинів (стосовно співробітників: Держприкордонслужби – 10; військових формувань – 30), з яких 25 – за ст. 368 КК України [3].

Також у спрямуванні держави щодо протидії корупції, доцільно виділити запобігання проявів незаконного збагачення і отримання неправомірної вигоди у воєнній сфері шляхом попередження, виявлення та усунення корупційних загроз, які, у свою чергу, дадуть змогу зменшити втрати оборонного бюджету України.

Виходячи з викладеного, слід позитивно оцінити проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за порушення законодавства у сфері підтвердження відповідності, виготовлення, виробництва, реалізацію, придбання продукції, робіт та послуг, що призвело до створення реальної або потенційної загрози національній безпеці України у воєнній сфері [2].

Даний проект Закону передбачає доповнення Розділу 1 “Злочини проти основ національної безпеки України” Особливої частини КК України ст. 114-2 такого змісту:

“Придбання продукції, робіт та послуг оборонного призначення, що не відповідають встановленим стандартам та вимогам технічних регламентів.

1. Придбання продукції, робіт та послуг оборонного призначення, що не відповідають встановленим стандартам та вимогам технічних регламентів, якщо вони призвели до загрози заподіяння шкоди обороноздатності України – карається позбавленням волі на строк від трьох до п’яти років з

позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до двох років з конфіскацією майна.

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені організованою групою, або якщо вони призвели до тяжких наслідків – караються позбавленням волі на строк від п’яти до семи років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років з конфіскацією майна.

Примітка: У цій статті під тяжкими наслідками треба розуміти наслідки що призвели до загибелі людей.”.

Висновок

Враховуючи викладене, слід відмітити, що останнім часом в Україні поступово відбуваються позитивні зрушення щодо посилення кримінальної відповідальності пов’язаної з корупцією у воєнній сфері шляхом введення нових статей до КК України. У сучасних умовах такі дії є актуальними, адже через неналежне державне фінансування військових формувань, а також розкрадання коштів на забезпечення боєздатної армії, військова міць держави, як основи національної безпеки та територіальної цілісності опинилася під загрозою. Негативний матеріально-технічний стан військових формувань в Україні вказує на важливість та актуальність таких кроків з боку законодавця, запобігання створенню корупційних схем є основним завданням антикорупційної політики держави.

Література

1. Указ Президента України “Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки” від 21 жовтня 2011 р. № 1001/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011>.

2. Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за порушення законодавства у сфері підтвердження відповідності, виготовлення, виробництво, реалізацію, придбання продукції, робіт та послуг, що призвело до створення реальної або потенційної загро-

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються питання, які стосуються корупційних правопорушень у війсьній сфері. Проведено юридичний аналіз окремих нормативно-правових актів, які регулюють антикорупційну політику в державі. За результатами дослідження звертається увага на позитивні зрушення національного законодавства в частині посилення кримінальної відповідальності відносно протидії корупції у війсьній сфері.

SUMMARY

The article deals with issues related with corruption offenses in the military sphere. A legal analysis of single legal acts that regulate the anti-corruption policy in the state was conducted. The research draws attention to positive shifts of national legislation in the part of strengthening the criminal liability with respect to anti-corruption in the military sphere.

зи національній безпеці України у війсьній сфері від 19.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53630.

3. Інформація про вжиті у 2014 році спеціальними підрозділами по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України заходи щодо протидії корупції та про осіб, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=137275&cat_id=71490.

4. Закон України “Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки” від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 46. – Ст. 2047.

5. Закон України “Про запобігання корупції” від 4 жовтня 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.